

OTROCI SO USTVARJALI – PRAVLJICA Z GLASBO / Anija Janežič

UVOD

Glasba otroke pomirja, tolaži, jih združuje, čustveno bogati in plemeniti. Povezuje jih s tistimi, ki glasbo posredujejo. Je vsebina, v katero se lahko otrok povsem zatopi in se ji prepusti. Glasba in glasbene dejavnosti mu omogočajo, da je ustvarjalen, saj glasba sporoča in buri njegovo domišljijo (Voglar 1980).

Z otroki sem želela ustvariti pravljico z glasbo, jim čim bolje predstaviti različne vrste glasbil, hkrati pa sem želela opazovati, kako otrok izbira med glasbili, ki jih pozna, in tistimi, ki so mu neznana. Sposodili smo si pravljico Svetlane Makarovič *Pod medvedovim dežnikom*, ki smo jo obogatili z glasbili.

GLASBENA PRAVLJICA, PRAVLJICA Z GLASBO

Najprej želim predstaviti razlike med glasbeno pravljico in pravljico z glasbo.

Glasbena pravljica je pravljica, ki je obogatena z glasbeno vsebino. Bese-dilo omogoča glasbi, ki je lahko vokalna, vokalno-instrumentalna ali instrumentalna, da enakovredno vstopi v dogajanje.

V pravljici z glasbo je glavni poudarek na besedilu. Glasba se v samo dogajanje pravljice vključuje kot povezovalni element. Pogosto je ponavljanje iste pesmi (ponovi se od petkrat do osemkrat), ki pritegne poslušalca k sodelovanju oz. pripevanju. Če besedna vsebina pravljice to omogoča, lahko vključimo različne pesmi, ki se navezujejo na junake in samo dogajanje. Takšna pravljica z glasbo je primerna za utrjevanje že usvojenega repertoarja (Borota 2013).

IN ZAČELI SMO USTVARJATI

Z otroki smo izvedli različne dejavnosti, ki so nas počasi vodile h končnemu cilju, pravljici z glasbo. Na začetku sem se spraševala, kakšne izkušnje že imajo otroci z ustvarjanjem pravljice z glasbo in ali jih sploh imajo? Kako se odzivajo na zvočne spodbude, kako

bodo izbirali glasbila, s katerimi bodo ozvočili živalske like v pravljici ...

Na splošno otroci niso imeli izkušenj s snovanjem glasbe in zvočnih slik za pravljice. Največkrat so pravljice dramatizirali oz. jih odigrali z lutkami. Tovrstna izvedba pravljice je bila za otroke čisto nova.

V grobem sem si zastavila nekaj dejavnosti, prek katerih so otroci pridobivali nove izkušnje in znanje. Raziskovali smo lastna glasbila, zvočila, spoznali Orffove melodične in ritmične instrumente, usvajali nove pesmi, ustvarjali zvočne slike, razvijali glasbene sposobnosti, ustvarjali pravljico z glasbo in jo na koncu tudi izvedli.

Sprva sem otrokom predvajala različne zvoke. Zanimivo je bilo opazovati, kako so se odzivali na različne zvočne spodbude. Na znane in neznane zvoke so se največkrat odzvali z neverbalno komunikacijo (ob poslušanju zvoka vrtljaka se je deklica zavrtela na eni nogi). Ob neprijetnih zvokih so si večkrat mašili ušesa, topli in nežni zvoki so jih pomirjali. Opazila pa sem, da je otroke največkrat zvok spominjal na živali, vremenske pojave ali kaj drugega. Ko je bilo zelo hrupno, je otroke zvok spominjal na medveda, slona, leva ali tigra. Večkrat so omenili tudi ropotanje in točo. V skupini je bil tudi bolj občutljiv deček, ki si je ob vsakem hrupu močno mašil ušesa in se obračal stran od skupine. Ob nežnejših in tihih zvokih so bili otroci bolj ustvarjalni in se tudi asociacije oz. odgovori niso več tako ponavljali med seboj. Med poslušanjem sem jim večkrat rekla, naj zaprejo oči in zvok jih je nato takoj na nekaj spomnil.

Otroke pa je najbolj pritegnila dejavnost spoznavanja zvočil. Na tla sem jim raztresla stiroporne kroglice. Otroci so odkorakali čeznje in poslušali njihovo šelestenje. Ko smo stiroporne kroglice stresali iz vrečke, je eden izmed dečkov zavpil: »Poslušaj, kot traktor!«.

Prav tako je isti deček rekel, ko se je sprehodil čez kroglice, da ga spominja na kmeta, ki vozi traktor. Otroci so zvok stiroporja povezali še s pokanjem, mečkanjem papirja, kumaricami, ko jih jemo. Kot drugi izziv sem otrokom na tla postavila les. Zanimalo me je, kakšni bodo odzivi. Zvok hoje po lesu so povezali z mlinom, kladivom, žolno ... Sledila je hoja po celofanu, ta je otroke spominjala na dež. Ena izmed deklic je rekla, da jo spominja na morje, deček pa je rekel na torto (menim, da je mislil ognjemet na torti). Otrokom sem ponudila še koruzne storže, ki so jih drgnili enega ob drugega. Ugotovili smo, da je zvok storžev tih, otroke pa je spominjal na metuljčka, krokodila, ki jé, pikapolonico ... Na koncu smo iz vreče potegnili še zadnjo stvar, to je bila umetna masa oz. pena. S prsti sem vlekla po njej. Otroke je zvok spominjal na dež, praskanje, nato pa je ena izmed deklic omenila kitaro. Misli-la sem si, da jo spominja na kitaro zaradi lege rok in imela sem prav. Ko sem roke postavila višje nad ramo, je rekla, da jo zvok spominja na violino.

Zelo veliko časa smo posvetili tudi Orffovim glasbilom. Otroci so bili sprva zelo boječi in zadržani pri igranju nanje. Veliko sem jih spodbujala, saj niso imeli poguma, da bi z udarjalko udarili po ksilofonu. Udarili so enkrat in nato čakali nove spodbude. Preden smo glasbila podrobneje spoznali, sem otrokom dala na razpologo različna glasbila, ki so jih prek glasbeno-didaktične igre razvrstili k slikam različnih živali. Otroci so hitro izbirali glasbila za določene živali. Zanimivo je bilo, kako so začeli izbirati glasbila. Za medveda so izbrali boben, ropotuljo za miš, plohalo za kačo ... Omenjeni instrumenti in živali se pogosto pojavljajo v glasbeno-didaktičnih igricalih in so nekakšen »standard«. Na ostale instrumente pa se malo pozablja.

Otrokom sem predstavila glasbila in ugotovila, da nekaterih sploh ne poznajo oz. jih vidijo prvič. Med samim



Otroci spoznavajo in poslušajo različne zvoke



Razvrščanje glasbil



Otroci izbirajo glasbila, s katerimi bodo ozvočili živali v pravljici

spoznavanjem glasbil so bili zelo radovedni, zanimala so jih imena glasbil in seveda njihov zvok. Vsa glasbila sem otrokom podrobno predstavila in pravilno zaigrala nanje. Nekatera glasbila so otroci videli prvič in si tudi njihovih imen niso mogli zapomniti. Opazila sem, da je otrokom po spoznavanju glasbil zrasel pogum pri izbiranju teh, saj so se dotaknili prav vsakega. Njihov izbor se je razširil. Kasneje so izbirali vsa na novo predstavljena glasbila, ki smo jih kasneje uporabili pri pravljici z glasbo.

Prišel je čas, ko smo z otroki izbrali glasbila za pravljico z glasbo. Otroci so se presenetljivo vživeli v svoje vloge. Igrali so na instrumente in pozorno poslušali zvok, kar me je presenetilo. Med igranjem na instrumente je eden izmed dečkov imel v roki leseni agogo in rekel: »Pa saj to je rešilec.«. Ko so otroci preizkusili vsa glasbila, so za vsako žival predlagali dva. Vsi skupaj smo se usedli v polkrog in izbrali glasbilo za določeno žival. Najprej je bil na vrsti medved. Otroci so izbirali med ksilofonom in bobnom. Izbrali so ksilofon. Igrali so počasi na nizke tone. Naslednja je bila na vrsti lisica.

Otroci so zanjo izbrali pojoči lonček. Za srno so izbrali triangel, za zajčka pa paličice. Veverici so pripisali ksilofon, miški pa ropotuljico. Odločili smo se, da bomo ustvarili še zvočno sliko za dež, uporabili smo plohalo ter zvočno sliko za sonce, zanj smo uporabili sopranske zvončke.

Razdelili smo si vloge in pričeli z vajami. Med vajami in kasneje na nastopu so otroci zelo lepo sodelovali. Tudi bolj živahni otroci, ki med nastopanjem oz. med dramatizacijo običajno nagajajo, so bili pri pravljici z glasbo umirjeni. Menim, da so bili otroci tako zbrani prav zaradi svojih vlog. Vsak otrok je imel zadolžitev (igranje vloge ali igranje na glasbila) in je pripravljen čakal, kdaj bo omenjen v pravljici z glasbo oz. kdaj bo prišel na vrsto za igranje na glasbila. Otroci so na glasbila igrali zelo suvereno.

ZAKLJUČEK

Skupina otrok, starih od 4 do 5 let, s katero sem sodelovala pri izvajanju raziskave, je zelo živahna in razgibana. Med izvajanjem dejavnostmi in pri interpretaciji pravljice z glasbo pa so me prav presenetili. Otroke je glasba

pritegnila. Znanje so vpijali. Med dejavnostmi so bili mirni in zelo motivirani, kar pri omenjeni skupini ni prav pogosto. Tudi med izvajanjem pravljice z glasbo pred starši so bili otroci zelo zbrani, vsak je vedel, kaj mora storiti. Ponosni so bili, da so dobili vloge igralca ali glasbenika. Glasbeniki so svoja glasbila varovali in z njimi lepo ravnali. Med samim nastopom otrok ni bilo treba opozarjati, kdaj so na vrsti za igranje oz. nastopanje. Na glasbila so igrali suvereno in s ponosom. Otroci so bili na koncu izvedene pravljice z glasbo navdušeni.

Menim, da so otroci postali bolj ustvarjalni, poleg tega sem jim približala glasbo in postopek glasbenega ustvarjanja. Čeprav so bili v začetnih dejavnostih zadržani, so iz dejavnosti v dejavnost pridobivali na samozavesti in samopodobi o sebi kot dobremu glasbeniku. Nad dosežki so bili navdušeni in ponosni.

Borota Bogdana (2013) *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Koper: UP PEF.

Voglar Mira (1980) *Glasbena vzgoja predšolskih otrok*. Ljubljana: Zavod Slovenije za šolstvo.